

Kremenjak

|| Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku. ||

„Kremenjak“ izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Kr. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu
Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Pojedini broj 4 p (2 novč.)

NAŠA STRANKA I BOSNA I HERCEGOVINA.

Jedna od najvažnijih točaka programa naše stranke jest ona, koja kaže da su Hrvati i Srbi jedan narod.

Taj jedan i jedinstveni narod za našu stranku je nedjeliv sa svakog gledišta, pa narodnog, pa političkog, pa kulturnog, pa gospodarskog.

Naša stranka prema tome pri svakom svom koraku, pri svakom djelu nemože nego da stoji na čisto narodnom stanovištu. Ovo čisto narodno stanovište isključuje svaki ekskluzivizam, svaku i najmanju dozu šovinizma, koji bi smjerao na korist odno-no na štetu imena i elementa bilo hrvatskog, bilo srpskog.

Naša stranka nemože da zna niti za kakvu velikohrvatsku politiku, niti za kakovu velikosrpsku. Za nas su to čeda nezdrave megalomne polilike, koja žive od inada, zadojenog šovinizmom, koja na svu silu hoće i traži da od jednoga naroda stvara dva, da za jedan od tih dvaju podijeljenih naroda grabi plijen na štetu drugog, a taj posebni hrvatski ili srpski narod da gradi na osnovi katolicizma ili pravoslavlja.

Toga naša stranka nemože da pripusti, niti može da prizna ni katolicizma niti pravoslavlja odlučnim karakteristikama narodnim. Za nas je utvrđen fakat, da sve što govori ovim jezikom, kojim sad pišemo, tvori jedan jedini narod, pa zvali mi taj jezik hrvatskim il srpskim, pa krstili se mi sa tri prsta, il sa pet, il se klanjali.

Prema tome naša stranka je radila neumorno, dok nije uspjela, da prestanu napokon oni nezdravi odnošaji, koji do skoro vladahu između Hrvata i Srba; dok nije uspjela, da bude proglašena ravnopravnost imena hrvatskog i srpskog u našim zemljama, koje se nahode u habsburškoj monarhiji.

Sad, kad je uz brk međunarodnom ugovoru bila jednostranim aktom Bosna i Hercegovina definitivno pripojena našoj monarhiji, naša stranka nema u grespoménutou pogledu šta da mijenja. Njezino je stanovište jednako i u novim ovim prilikama, koje nastaju aneksijom Bosne i Hercegovine; pače, ako li nije čudnovato to i reći, mi to naše stanovište još jače naglasujemo, potenciramo ga na najviše.

Ako se pak promjenom što može nazvati, ta bi od dana aneksije Bosne i Hercegovine sastojala u tome, da naša stranka od tog čudnog dana obraća veliki dio svog rada, svoje pažnje na tlo Bosne i Hercegovine, da budno pazi da ove dvije ponosne zemlje, da ovo srce našeg naroda nebude otrovano nezdravom politikom kojekakvih šovinističkih petljanaca il naručenih smutljivaca, djelovanja koje bi učinilo ove dvije zemlje plijenom tudjinske pohlepe.

Toga mi nesmijemo dopustiti nikako.

Da označi tu svoju pojačanu pažnju na sudbinu Herceg-Bosne, naša je stranka na svom zadnjem zboru

u Spljetu imenovala predsjednikom zbora jednog sina te ponosne zemlje, a bila bi još jače to istakla, kad bi bila mogla u predsjedništvo staviti trojicu Bošnjaka, koji bi uz jednog muslimana zastupali srpstvo i hrvatstvo s onih strana.

Time, što je u predsjedništvo bio biran jedan Hrvat iz Herceg-Bosne, nije htjela, niti po svom programu može naša stranka da naglasi kakvo isključivo šovensko-hrvatsko stanovište u pogledu Bosne i Hercegovine, koje bi se dalo sravniti sa kojekakvom velikohrvatskom ili velikosrpskom manijom nekih šovinističkih stranaka hrvatskih il srpskih.

Naše je stanovište, kako gore rekosmo, označeno programom našim, a pripojenjem Bosne i Hercegovine monarhiji habsburškoj, želje naše stranke nemogu i nemijski skrenuti sa dosadašnjega pravca, niti udariti putem kakvog velikohrvatskog šovinizma. Teritorij Bosne i Hercegovine nesmatramo tлом, na kojemu da se gradi, kojim da se povećava Velika Hrvatska, već tлом, na kojemu i s kojim ima da se gradi velika domovina, slobodna, nezavisna, zajednička velika domovina ravnopravnih Hrvata i Srba.

Naša je dužnost danas, kako stvari stoje, da ju gradimo *takovom* od mora do Drine i da ju *takovom* t. j. slobodnom, i zajedničkom ostavimo našim potomcima, a hoće li ju *takovu* željeti i htjeti imati i naši potomci, to ostavimo njima i njihovoj brizi i odluci.

Zbor hrv. pučke napredne stranke u Spljetu. Važnost zbora.

U prošlu nedilju dne 18. tek. mj. bio je u Spljetu zbor naše hrvatske pučke napredne stranke, zbor opći, iz svih zemalja, gdje Hrvat i Srbin živi.

Ovo je po redu treći zbor naše stranke, ali po političkim prilikama u kojima se je sastao, jest jedan od važnijih zborova naše stranke. Nenadani, neshvatljivi, a po naš hrvatski i srpski narod sudbonosni čin aneksije Bosne i Hercegovine habsburškoj monarhiji; čin, kojim se jednostrano i dosta smjelo gaze međunarodni ugovori a vlasti potpisnice berlinskog ugovora stavljaju pred gotov fakat; čin, kojim se iznenadjuje cijelo južno slavenstvo na Balkanu, a o sudbini slavenskog življa u samoj Herceg-Bosni odlučuje se a da ga se za to i nepita; kojim se jedan, međunarodnim ugovorom utvrđeni suveren lišava svog suverenstva na te zemlje; čin, čije posljedice dalje il bliže našega naroda još niko uočiti nemože, — pa dizorjentacija u našoj užoj domovini, silnički sistem pun „veleizdajničkih“ afera u Banovini, pun koli koruptivnog, toli i sumnjivog patriotizma u Dalmaciji; metež i pomutnja u javnom mišljenju; nejasnost, besharakternost i nekonsolidovanost stranačka u svemu na-

šem narodu, hrvatskom i srpskom, sve to nametalo je neki imperativni zahtjev, da se iz sredine našeg naroda čuje jedan odlučni glas, da se označe jasniji obrisi naše narodne politike, da se stave na čisto mnoga pitanja, koja spadaju u najužu sferu naših narodnih interesa, da se pretrese i prouči sve, što je kadro, da nam otvori jasnije poglede u budućnost i naznači određeni pravac, smjer i put, po kojima će najsigurnije biti upućeni naši koraci, naša djela i nastojanja.

Zbor.

Zbor je bio potpun. Sa svih strana domovine dođoše predstavnici. Osim Hrvata bilo je i Srba. Pristaša naše stranke bilo je iz Hrvatske i Slavonije i Herceg-Bosne. Mnoštvo brzozvanih pozdrava stiglo je odasvuda.

Braća iz Hrvatske i Slavonije dođoše parobrodom sa Rijeke u veoma lijepom broju. Zastupan je bio i krasni spol. Sa Rijeke stigoše u Spljet još u petak o ponoći. Doček u Spljetu bio je impozantan, kakovih se malo kad vidi. Premda je bila kasna ura, pučani Splitski dočekaše braću srdačno i oduševljeno. Kakovih 5000 naroda bilo je sakupljeno na obali i čekalo dolazak Banovaca. Čim se je parobrod pomolio iza Sustjepana planuše preko cijele obale bengali, rasvijetliše obalu uzduž i poprijeko i pokazahu očima dolazećih gostiju, kolika ih vojska naprednih pučana čeka, da ih zagri kao rođenu braću svoju. Jedva bengali planuše, zaori pjesma iz tisuće grla a uz pjesmu pozdravi i povici „živio“ i „živili“ ispuniše zrak, kao grmljavina groma. Trenutak je bio uzvišen i ganutljiv. Kad je parobrod pristao uz obalu, D.r Smodlaka pozdravi braću zgodnim riječima, našto zaori novi pozdrav iz tisuće grla.

Presjednik stranke D.r Ivan Lorković zahvali se na pozdravu i dočeku i toplom besjedom izazove burno odobravanje i klicanje. Kliče se bez prestanka prvacima, narodu, probudjenom malom puku, dok se opet neizvije oduševljena pjesma.

Braća istomišljenici ostaše iznenadjeni i ganuti. — Uvjeravahu, da takva šta nevidješe, niti da se nadahu naći u Dalmaciji ovako jaku stranku.

Splitski pučani se opoštenuše sa svakog gledišta i postaraše se za goste kao za rođenu braću. Podijeliše ih medju se i primiše ih kao svoje drage goste pod svoj vlastiti krov.

Sutra dan u Subotu gosti razgledahu grad i njegove starine. Vodje stranke imadju predkonferenciju, u kojoj urediše sve potrebito za sutrašnji zbor. Po podne na Mrljanu bila nevezana animirana zabava. Na večer bila je u kući gosp. Kaliterne zajednička večera, gdje je palo lijepih nazdravica.

Zajednička večera je bila, da se braća medju se upoznaju i prorazgovore.

Od poznatijih, koji dođoše iz Banovine, bilježimo ove: predsjednik cijele naše stranke i narodni zastupnik D.r I. Lorković, nar. zastupnik D.r Poljak, nar. zastupnik D.r Kržepelka, D.r Živan Bertić, D.r Milan Hajmerl, urednik „Pokreta“ Wilder, D.r Gaj, Veljko Tomić, D.r Lav Mazzura, Miro Mance Milan Marjanović itd.

Iz sve Dalmacije bilo je izaslanika, koji zastupahu razne mjesne organizacije. Iz Mostara bio je G. Spužević Nikola.

U nedilju u 9 sati iz jutra bilo je zasjedanje zboru. Kazalište je bilo puno. Samo lože većinom ostaše prazne, jer gospoda nedadoše pristupa u njih, a slavna općina zatvorila vas drugi red svojih luža pa i galerije, koju je narod sam posljuje otvorio, kad nije imao gdje stajati. Od 1200 do 1500 duša bilo je u kazalištu.

Zborovanje je otvorio D.r Smodlaka, a predsjednikom zbora imenovan je N. Spužević trgovac, podpredsjednikom S. Tojčić, seljanin iz Vrlike. Time, što se izabralo predsjednikom zbora g. Spuževića iz Mostara, nije se htjelo naznačiti kakovu veliko-hrvatsku ideju po kalupu pravaško-furtimaške politike, neg se htjelo akceptovati to, da naša stranka u svom programu rada polaže sada najveću važnost u Bosnu i Hercegovinu, da će veliki dio svoga nastojanja i veliku pažnju obratiti na riješenje pitanja Bosanskog, da Bosna nepadne plijenom razdora nesredjenih hotimičnih il nehotičnih smutljivaca a time i tudjinske politike, nego da bude novi četvrti temeljni kamen, na kome će se graditi slobodna i nezavisna zajednička domovina. velika domovina Hrvata i Srba. Ovo naše stanovište bili bismo još jače akcentovali, kad bi nam bilo moguće u predsjedništvo postaviti jednog Srbina i mu-limana iz Herceg-Bosne. Jer je naša politika čisto narodna, bez ekskluzivizma, bez šovinizma hrvatskog il srpskog.

Poslije kratkog pozdrava predsjedatelj g. Spužević podijelio je riječ g. D.r Lorkoviću.

D.r Lorković izvješćuje o prilikama u Banovini. U to ga veseli zvuci glazbe prekidaju, a kazalištem proleti glas: Kaštelanci dolaze sa glazbom. Pučka glazba kaštelan-ka ulazi u kazalište, gdje je burno pozdravljena. — Lorković nastavlja i govori o srpskohrvatskoj koaliciji, o njezinu radu i nuždi, da postoji; ilustruje vladavinu u Hrvatskoj, kukavca Raucha i kliku okolo njega. Govori, kako habsburška monarhija, ta tobože moderna država, podržava protunarodne sisteme u zemlji protiv volji cijelog naroda, protiv zakonu, gazeći ustav. Navodi proganjenje u Hrvatskoj, zatvaranja po tamnicama, denuncijanstva, zapljene novina itd. Govori dalje o sramotnom i izdajnom postupku Madjara koliko prama Hrvatskoj, toliko prama samoj Ugarskoj. Uza sve to ostaje jedna istina, da moramo voditi i dalje ovu politiku, koja je pokazala svoju snagu i uspjeh.

Zajednički rad sa Srbima, a osnovica svemu mora biti, da ime srpsko i hrvatsko moraju biti ravnima i jednakima i u Hrvatskoj i Bosni. Nećemo nasjesti zamamljivim vabljenjima lukave Austrije, da ćemo dobiti sve što želimo, samo da prestane koalcija i da se odrećemo Srba. To nikada, to bi bilo narodno izdajstvo, a složan rad sa Srbima nesmiye prestati nikada i ni zašto. — Dalje govori, kako je zadatak naše pučke napredne stranke okupljati odsle i Hrvate Bosne pod svoj napredni barjak.

Burno odobravanje pratilo je cijeli govor od početka do kraja.

Poslije D.r Lorkovića uzima riječ D.r Smodlaka, da izvjesti o stanju u Dalmaciji. On veli, kako Austrija nastoji od pamtivijeka, da na ruševinama slobode narodá grabi plijen za sebe, a u tomu je na žalost potpomaže Rauch u Hrvatskoj a ovdje razni i mnogi naši Rausi. Politika austrijanska hoće, da zavadi Hrvate i Srbe, da joj bude lakši posao. Iznosi primjere, kako su naši silnici Dalmacije protiv svom vlastitom puku iz koga su nikli i koji ih brani; kako puštaju, da c. k. vlada zadarska imenuje zastupnike, a nedadu da puk sam sebi izabere svoje ljude, koji će braniti njegova prava i njegove interese. Govori, kako naša pučka stranka već dandanas uza sve nasilje i nepravde imade preko $\frac{1}{4}$ glasova sve Dalmacije, a ipak neće dobiti niti jednog zastupnika, bojeći se, da taj nebi iznio pred svijet nepravde i nasilja, koja se našem puku čine. — Nu ipak uza sve to budućnost je pučke stranke sigurnai za to mi radimo i borimo se. Nedočekamo li ju mi, dočekati će ju oni, koji dođu iza nas.

Govor je bio popraćen odobravanjem.

Nastalo je veliko odobravanje, kad se je digao da govori Ante Gjukić, seljak iz Slavonije. On veoma jasno istaknu, kako silnici neće da nam priznaju da smo ljudi, a mi baš hoćemo, da nas kao ljude priznaju i da nam dadu prava, koja nas kao ljude idu. Ovo njegovo priprosto al umno razlaganje zanjelo je sviju. Veli za tim od prilike ovako: Došli smo, braćo, amo da se upoznamo, da i vi nas poznate i da vidite, jesmo li vrijedni, da se s nama sjedinite. Samo mi radimo i ustrajmo. Napredna stranka raste, ona će povaliti Ivčeviće, Trumbiče i sve njima slične protivnike. Burno odobravanje i klicanje.

Na to uze riječ Ante Ružić te iznosi rad pučke stranke u Spljetu; govori o kmetskom pitanju i onima, koji o tom radiše. Kad spomenu D.ra Makalu, cijelo kazalište oduševljeno klicaše D.ru Makali. Zatim govori o redovini i o radu stranke za ukinuće teškog nameta redovine po selima. Govori o poštenju u politici i u privatnom životu; o izbornoj lupeštini i o lupeškom saboru; iznosi zahtjev, da hoćemo opće pravo glasa.

Diže se D.r Milan Hajmerl, da izvjesti o Bosni. U veoma lijepom govoru i zbijeno razlaže o tome, kako o našem razboru zavisi, hoće li Bosna biti jakom polugom u narodnom općem radu.

Čita resoluciju u pogledu Bosne i Hercegovine. — Urednik „Pokreta“ Wilder predlaže, da se prihvate resolucije o općem, jednakom izravnom i tajnom pravu glasa u Hrvatskoj, o koaliciji kao nuždi, o nasiljima u Dalmaciji, o Bosni, da se proširi rad hrvatskosrpske koalicije u skladu sa svim strankama u Bosni i Hercegovini.

Za tim se biraju odbori za Hrvatsku i za Dalmaciju. Još je govorio Miro Mance o financijskoj strani stranke, a g. Perat iz Omiša, da bez žene nema ni političkog ni socijalnog života. Treba da i mi dignemo ženu hrvatsku i srpsku, te joj kliče: hrvatska i srpska žena preni se i skoči u kolo slobode.

Time je zbor svršio u kazalištu, da se nastavi na Klisu. —

Izlet na Klis.

Izlet na Klis bio je na 2¹/₂ po podne posebnim vlakom. Osim toga odvezlo se u kolima i kočijama mnogo stotina naroda. Put do na Klis bio je pravi trijumf. Svuda smo bili pozdravljeni govorima i klicanjem. U Mravincima podariše nas krasnim kiticama cvijeća.

Sviju nas je zadivilo oduševljenje naroda i njegovo iskreno i odano pristajanje uz pučku stranku.

Muško i žensko bez razlike, jednako je oduševljeno. Na samom Klisu bio je pak vrhunac slavija, kakova neočekivasma i kakova se rijetko vidja. Gledati one krasne stasite pojave Klišana, Dugopoljana i drugih, te njihovo oduševljenje, njihovu otvorenost, oštromnost, to je da čovjeka uznese. Kakove 2-3 hiljade ljudi dočekalo izletnike pjesmom i klicanjem. Kliške stijene davno toga nevidješe. Vlakom iz Sinja dodjoše i braća sa Cetine. Klišani pogostiše izletnike bratski i obilato. Pučki pjevački zbor i glazba kaštelanska naizmjenice zabavljahu prisutne a medju to zaredaše govori.

Našu braću iz Banovine iznenadila vještina, otvorenost i dar govora naših seljana i pučana. Govornika se izredalo dobar broj. Vesela zabava trajala do mraka do polaska vlaka na 7¹/₂, kad je oduševljenje i pozdravni govori ispunilo zadovoljstvom srca sviju.

U Splitu.

Ovdje nas na obali dočekale kakove tri hiljade naroda te uz klicanje i udaranje glazbe uputismo se u

grad. U prvi mah vlast politička nehtjela dozvoliti slobodnog prolaza, ali je kašnje složnoj volji naroda morala popustiti.

U kavani na obali pri bratskom razgovoru iščekasmo čas odlaska braće iz Banovine i rastanka s njima. Taj čas rastanka bio je ganutljiv i veličajan.

Prije zadnjega „zbogom“ od srca se zahvali u ime sviju gostiju D.r Živan Bertić dirljivim riječima onako, kako to umije po narodnu da kaže naš Živan iz Srema.

Još zadnji poklik, zadnji zbogom i parobrod ponese mile goste put Dubrovnika.

Pa ipak još živi!

Usprkos svih nasilja i terora, ipak još živi, napreduje, jača se, zahvaća sve većeg korjena medju malim pukom naša demokratska ili pučka stranka.

Živi životom punim mladosti, snage i žive energije, životom slobodne misli i djelovanja. Teški progoni i nasilja sa strane pučkih dušmana išli su za tim da utamane prvu klicu pučke prosvjete, prvi zamahaj pučkog prenuća. Mlada naša pučka stranka proživljela je gorkih časova, pretrpjela svakojakih muka, pa sred svega toga po našu stranku krvavoga doba, sred žestokog boja, naša stranka ipak nije klonula, nije se raspala, nije postala plijenom crnih gavrana i grdnih orlušina, naprotiv, kroza sav taj neprobojni mrak unijela je novog svjetla, nove nauke medju zanemarene i zapuštene mase ropske raje.

Proživljela je teških časova u borbi sa moćnim carstvom tmine, i danas, nakon duge i krvave borbe a na ruševinama lažnog i licumjernog rodoljublja, jezuitskog bigotizma, krivovjernog jednog dijela nekoga sveštenstva i slomljene sile, podiže se pokret ne sile, ne vandalizma, već kulturno socijalni pokret, pokret podignuća pučke ekonomije i pučke prosvjetne politike. Suvišno bi bilo opisati važnost ovog momenta pučkoga pokreta.

Pogledajmo malo okolinu koja nas kruži, silu koja nas tlači i guši, a zamamljive i isprazne riječi koje s tribina i pulpita odjekuju. Dok s jedne strane lica lažnih crnaca, faraona i pučkih izdajica, okrabuljena krinkom rodoljublja i vjere mame u svoj tor, u svoje himbeno i mrko carstvo tmine, s druge strane vidimo mrka lica silnika, čije čeljusti svakim časom spremne su da oštirim svojim zubom zagrizu mali puk, — da ga prinuka da šuti, miruje i robuje.

Težak smion i herojski uprav bio je korak, uhvatiti se u koštac su silnim i moćnim dušmanom.

Slabi i strašivi odvracali su nas od propasti i poraza. Nu mi, naša pučka stranka koli u Dalmaciji toli u Hrvatskoj i Slavoniji nesustasmo, već stupismo u borbu za ideju. I borba za ideju bijaše žestoka al napokon pučki dušmani su pobijedjeni, lažna njihova je nauka poražena, a demokratska ideja danas slavi pobjedu.

Pobjedila je dakle pučka svijest, pobjedilo je pučko pravo. I danas sred burnih vremena političkog našega života demokratska naša pučka stranka jedina slavi pobjedu, pobjedu svoje ideje.

Ta ideja ili nauka naše stranke okuplja u zajedničko kolo mali puk ne samo u Dalmaciji već i u Hrvatskoj i Slavoniji; ta ideja zagrijava dušu našeg puka, ona ga ojačava i bodri daje mu nove energije za ustajnu i neprekidnu borbu, borbu za konačno otkupljenje malog puka iz carsta tame i sile.

Da je ta ideja tako moćna i silna znak je, da je to ništa drugo već prirodni izljev pučke duše, koja teži za slobodom i neodvisnošću, znači da ta ideja ili nauka pučke stranke počiva na čvrstoj neslomivoj bazi, na bazi slobodne misli i djelovanja; ta ideja je napredna, a sve što je napredno jest slobodno, a svaka druga stranka koja slobodno ne misli i slobodno ne djeluje ne može se za slobodu boriti.

Ohrabreni s toga pobjedom naše pučke misli, ne prestanimo raditi bilo to na polju prosvjete, ekonomije i našeg narednog jedinstva. Obradujmo polje našeg narodnog života.

I vjerni programu naše pučke stranke unašajmo svugdje luč prosvjete i goruću zublju plemenitosti i ljubavi. Ta goruća zublja kao šlo je Krist kazao neka nam bude živim primjerom, gorućeg našeg srca za opće narodno dobro, a luč prosvjete neka rasvijetli tmicu, neka rastrgne srednjovjekovne okove kojim nas okova crna i natražnjačka politika naših lažnih otaca vjere i domovine.

Nastojmo i radimo za uzvišeni cilj humaniteta za slobodu, jednakost i bratstvo.

Radimo zajedno i složno, jer u slozi nam je pobjeda i napredak, a u ovome narodni i politički spas.

Ne sustajmo, trnoviti su puti kojim nam je proći; sve moguće zapreke naći ćemo na putu našeg rada i napredka, ali složnim i uzajamnim radom, radom punim samopregora i požrtvovanja doći ćemo do našeg cilja, doći ćemo do ostvarenja naših želja.

• DOPISI.

Jz Zlarina 17. 10. 08.

Prakjučer su nam ovdje bili izbori. Naša stranka išla je jedino za time, da se afirmira. Nije razvila nikakve agitacije, nije potrošila niti pare. Mogu li protivnici reći isto? Neka progovore Kaprijani, po što je najveći živući Pavao plaćao kod njih blago. Ne progovore li oni, reći ćemo im to mi.

Što „Hrv. Riječ“ bunca o Talijanima, na to se ne osvrćemo. Ako pak na općini zlarinskoj opet zaleprša trobojnica, budite uvjereni gospodo oko „H. Riječi“, da to neće biti zasluga nikakvog pravaša, već jedino naše stranke.

Začudna nam je samo jedna stvar, a to je bilo ponašanje našeg kotarskog poglavara. U svemu je nastojao pogodovati naše protivnike a štetovati nama te je najzad na 10⁴⁵ zatvorio glasovanje usprkos prosvjedu nekih članova komisije. Usljed toga ostalo je a da nije glasovalo 40 naših birača.

Mi smo se takovom ponašanju začudili, ali samo za čas, jer smo brzo došli do zaključka, da je to napokon svejedno: c. k. vlada i c. k. pravaši.

Bili se kome potužili? Ne ćemo, Nebo je visoko, a vlada od nas daleko odveć daleko!

*

Prvić Šepurina

U broju 24 „Prave Fratarske Torbe“ što je izdava u Šibeniku crnačka klika, čita se dopis iz Šepurina pod naslovom „Bez učitelja, bez popa, ali ne bez novca“, kojim se hoće da hvali uspjeh bivšeg uče Markovića te njegova skromnost, prijaznost i ističe poštovanje, koje bi on bio zaslužio u našem mjestu i žalost, koju da je ostavio njegov odlazak.

Vrlo dobro nam je poznat budalasti dopisnik, koji onako bahato leti pod nazivom „seljani“. To je onaj

nekadašnji „Vrtikapa Markovski“ veliki prijatelj uče, Markovića, koji ga s time želi dignuti do neba.

Piše o ljubavi, kajuje se uživao u mjestu. Dostatno je bilo uvjeriti se pri odlasku gdje nitko nije prisustvovao izim trojice njegovih glavnih podupirača „Bafara“, Bepa Nemozu i onog „con grando naso“ sa četiri pet svojih „posrića“.

Zašto nije budalasti dopisnik imenovao uzročnika zatvorene škole na kojeg sumnja, na što bi bio dobio odgovor: da je uzročitelj isti učitelj Marković, koji je nastojao oko vlasnika, neka dađe odpovjed i s istom pita povišenje najma samo da s time dodije vlasti, za da izadje bolje na ruku njemu i velikom zauzetnom za nas dobrotvoru Slavomiru.

A sjećao se „Markovski“ gdje je na toliko mjesta govorio, ne što piše u „Pravoj Gnušobi“ da za dvije godine neće Šepurina imati škole — već za šest, a to s uzroka što su nekomi roditelji početkom kolovoza pisali u „Kremenjaku“ o pedagoškom ponašanju kot. nadz. Sinčića pri istraživanju nekih stvari u našoj školi 24. 10.

Nadalje kaže: pogovara se da ćemo ostati i bez popa. Neće mu niko niti po riječi reći samo neka vrši svoje vjerske, svećeničke i mjesne dužnosti, neka sasvakim bude jednak, a ne voliti više Luku nego Marka. Ipak bude li sam želio poći, doviknućemo mu: Dobar put!

Kako se nije stidio dopisnik „krivog zvona“ iznijeti laž na javnost, da se bez pretečnog sporazuma seljana udarilo na svaku obitelj 4 krune za seoske poslove?

Nije li oglas stajao za osam dana izložen na očigled svakog seljaka, a niko kroz to vrijeme nije proslivio ma što protivno. Nu ovdješnje vjerne sluge šibenske gospode fureštovaca uzvrpoljiše i podigoše utok proti zaključku seoskog zbora, samo da time pomute naš mirni i dobri narod, a sve u prkos vrijednom i zauzetnom našem glavaru radi nastajućih izbora.

Što piše da će to služiti za nečija putovanja, neka izvoli u svako doba zaiskati račun i onaj na kojega sumnja spreman će biti pokazati mu ga.

O zgradi mula pak, neka te ne tare nikakva briga, ljucki dopisniče, jer nisi posizao u špag ko ni dopisnik „Hrv. Krune“ — za utjeranje osam tisuća kruna.

Nije to zaista krivnja seoskog glavara — dapače on mnogo za to nastoji — već je krivnja Pomorske Vlade, koja nije djelo izvela po obećanju. Napokon nek se propituju oni oko „Hrv. Riječi“ i „Fratarske Torbe“ zastupnika Dulibića — nakon toliko pisanije — koliko je puta govorio u Carevinskom Vijeću u Beču o šepurinskom mulu.

Medjutim neka budalasti dopisnik ne zalazi u naše domaće stvari kako je naučan, jer bi mu mogli još mnogo toga odgovoriti. Šepurinjski naprednjaci.

RAZNE VIJESTI

Sve moje prijatelje, Gg. znance i braću „Kolaše“, koje — radi kratkog vremena — nijesam mogao da osobito pozdravim prije mog odlaska iz milog mi Šibenika, molim neka prime ovim putem moje najiskrenije pozdrave i želje.

Metkovići, 10. Oktobra 1908.

Vladimir Lovrić.

Za zastupnika u vanjskim našim općinama, čujemo, da je Ivčević prisilio pravaše, da biraju njegova a ne svoga kandidata. Vidićemo, je li tako.